
INTEGRATION IN THE FOOD CANNING INDUSTRY – KEY ELEMENT FOR THE COMPETITIVENESS OF THE INDUSTRY

Ana YanevaUniversity of Food Technologies – Plovdiv, Bulgaria A_Yaneva@uft-plovdiv.bg**Georgi Toskov**University of Food Technologies – Plovdiv, Bulgaria gkt980@abv.bg**Hafize Fidan**University of Food Technologies – Plovdiv, Bulgaria hafizefidan@abv.bg**Stanko Stankov**University of Food Technologies – Plovdiv, Bulgaria docstankov@gmail.com

Abstract: The Food canning industry is one of the most important sectors in the world and national economies. The extended growing of the population creates a challenge for the food availability and access of every country. In order to balance supply with the growing demand, the production process has to be optimized as much as possible. Moreover, the production companies have to answer to the growing needs of their customers not only for ordinary products, but also for food with sustainable qualities and guarantee origin of the used raw materials.

This article examines the integration processes in the food canning industry, which are considered to be one of the most important competitive advantages for the companies in the industry. Integrated connections in a production company are priority for the higher management, which directly means that they should be properly established. The integrated connections also can be related to the cluster interactions, which also is a factor for the sustainable development of the national economy. The link between these two interactions can be implemented in a certain B2B collaboration, which will give the manufacturers opportunity to make their production in new market niches.

There are three types of integration – vertical, horizontal and diversification. The vertical integration is a strategy where a firm acquires business operations within the same production vertical. The horizontal integration is the acquisition of a business operating at the same level of the value chain in a similar or different industry. This is in contrast to vertical integration, where firms expand into upstream or downstream activities, which are at different stages of production. Diversification is a corporate integration which means to enter into a new market or industry in which the business doesn't currently operate, while also creating a new product for that new market. The article summarizes that the different integrations relation in the food canning industry are one of the most effective techniques to expand the effectiveness of manufacturers.

**ИНТЕГРАЦИЯТА В КОНСЕРВНАТА ПРОМИШЛЕНОСТ –
КЛЮЧОВ ЕЛЕМЕНТ ЗА КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТ НА ОТРАСЪЛА****Ана Янева**Университет по хранителни технологии – Пловдив, България A_Yaneva@uft-plovdiv.bg**Георги Тосков**Университет по хранителни технологии – Пловдив, България gkt980@abv.bg**Хафизе Фидан**Университет по хранителни технологии – Пловдив, България hafizefidan@abv.bg**Станко Станков**Университет по хранителни технологии – Пловдив, България docstankov@gmail.com

Резюме: Консервната промишленост, както е показано в световната практика, е един от приоритетните сектори на националната икономика. Успешното му развитие води към подобряване на продоволствената сигурност, подобряване качеството на живот. Неговото отслабване по отношение на намаляването на основни социални и икономически показатели, може да представлява реална заплаха за икономически-активното население, тъй като нивото на производителността на труда зависи от осигуряването на населението с висококачествена и достъпна храна. Статията проучва интеграционните процеси в предприятията от консервната промишленост, които се характеризират като едни от най-важните конкурентни предимства. Интеграционните връзки в една производствена компания са приоритет за висшия

мениджмънт, което само по себе си означава, че те трябва да бъдат много добре дефинирани. Интегрираните връзки биха могли да се свържат и с клъстерното взаимодействие, което също е фактор за устойчивото развитие на националната икономика. Връзка между тези две интеракции може да бъде имплементирана в B2B платформа за взаимодействие, която ще предостави на производителите възможност за реализация на продукцията им на нови пазари. В статията са разгледани три вида на интеграции – вертикална, хоризонтална и диверсификация. Вертикалната интеграция в микроикономиката и мениджмънта е форма на организация на бизнеса, при която се наблюдава стремеж за участие във всички етапи на производствения процес на един продукт, което осигурява на бизнеса по-добър контрол върху добавените стойности, намалява общия размер на разходите и позволява да бъдат реализирани по-високи печалби в етапите, при които се изискват по-ниски данъци, като се съобразяват цените и разходите. Хоризонтална интеграция настъпва, когато една фирма слага под свой контрол или поглъща друга фирма, чрез сливане или придобиване. Двете фирми трябва да се намират в един и същ промишлен отрасъл и на една и съща степен на производство. Диверсификацията представлява стратегия за развитие на фирмата, осъществявана чрез въвеждане на допълнителни дейности, различни от съществуващите продукти, услуги и пазари.

Ключови думи: Консервна промишленост, интеграция, бизнес взаимодействие

Консервната промишленост е сред приоритетните сектори на икономика, показва световната практика. Успешното му развитие води към подобряване на продоволствената сигурност и подобряване качеството на живот. Отслабването на сектора по отношение на намаляването на основни социални и икономически показатели, може да представлява реална заплаха за икономически-активното население, тъй като нивото на производителността на труда от части зависи от осигуряването на населението с висококачествена и достъпна храна.

Съвременният пазар на консервната промишленост в България е бързоразвиващ се и силно конкурентен. Налице е активна конкуренция за потребителя, благодарение на постоянната поява на нови технологии и техники за производство и търговия и на бързото развитие на хранителна промишленост в глобален мащаб. За да останат конкурентоспособни, производителите са принудени редовно да преразглеждат и актуализират продуктовото си портфолио и реализирането на нови идеи на пазара.

Интеграционните връзки в консервната промишленост са приоритет на предприятията и следователно трябва да се установят правилно. Формирането на интегрирани структури в консервната промишленост е ключов фактор, който би спомогнал за изграждането на онлайн B2B платформа, участието в която да се превърне в основно конкурентно предимство за реализация на продукцията от сектора на нови пазарни ниши.

Стремителното и в същото време динамичното и прогресивно развитие на икономиката, е наложило разработването на универсален подход за конкурентоспособността на консервната промишленост на базата на интеграционни връзки. Ефективното междуфирмено взаимодействие в допълнение към основните инструменти за повишаване на конкурентоспособността ще гарантира по-стабилно и успешно функциониране на предприятията в бранша.

Нарастване значението на взаимодействието в настоящите пазарни условия води до необходимостта от по-задълбочено изследване на същността на интеграцията. Съвременната литература е представена от значителен брой научни трудове по темата, които тълкуват нееднозначно понятието "интеграция" и дават множество различни определения за същността на "процес на интеграция" и "интеграционни връзки". Подобен формат на взаимодействие представляват клъстерните отношения, които биха могли да се идентифицират като B2B синхронизация между производител и бизнес клиент.

Интеграцията позволява на предприятията да постигнат и поддържат определена позиция на пазара с помощта на следните задачи:

- ✓ Обединяване на ресурсите - интелектуални, технологични, финансови и маркетингови – с цел да се постигне синергия и разнообразяване на икономическите дейности;
- ✓ Оптимизация на разходите, организационния процес, корпоративното управление - за постигане максимални икономии и повишаване на рентабилността на предприятието;
- ✓ Минимизиране на бизнесрискове чрез получаване на гарантиран достъп до целеви пазари.

Терминът "интеграционни процеси" според много автори е процес на комбиниране на субектите на пазарни отношения, на активите в рамките на един и същ процес със или без образуване на ново дружество.

Трябва да припомним, че процесът на интеграция е труден и изисква значителни инвестиции и ресурси. Главното условие за съживяването на консервната промишленост може да бъде развитието на интеграционните връзки, което следва да се разглежда като един от най-съществените фактори за

стабилизиране на икономиката. Важно е да се помисли за връзките на интеграция не само като средство за стабилизиране на икономическата ситуация в даден регион или отделно предприятие, но и като фактор на производството и продажбите на база предприятие.

Разглеждайки трудовете на водещи учени по въпроса за интеграцията, може да се стигне до извода, че към днешна дата има три основни вида интеграция - "хоризонтална", "вертикална" и "диверсификация". Тази класификация трябва да бъде разглеждана в детайли, като за по-нататъшното изграждане на схемата на интеграционни връзки в консервната промишленост концептуалното устройство е задължително.

Вертикална интеграция може да бъде представена чрез индустриални и организационни асоциации, сливания, сътрудничество, бизнес взаимодействия, свързани с цялостното участие в производството, продажбата, консумация на един завършен продукт: доставчици на материали, производители на части и компоненти на крайния продукт, търговци и потребители на крайния продукт.

Хоризонталната интеграция на предприятия представлява създаване на тясно сътрудничество между тях "хоризонтално", като се вземат предвид смесени фирми, които произвеждат хомогенен продукт и прилагане на подобни технологии.

Диверсификацията "по природа" се основава на съзнателни инвестиции в редица функционално несвързани сектори и отрасли.

Интеграционните връзки следва да бъдат насочени към определяне на степента на взаимодействие, подобряване на цялостната синергия на комбинираното предприятие. Обучението в интегрираната структура от този тип ще позволи пълноценно използване на натрупания потенциал (включително информационни, индустриални, научни, търговски, финансов компонент) и по този начин да допринесе за развитието на консервната промишленост. Открояват се няколко зависимости:

1. В процеса на изграждане на интеграция чрез укрепване на взаимното производство попада и алтернативата за по-успешно управление на производството, маркетинг, продажби и други възможности. Чрез намаляване на дублирането на дейности в преработващата промишленост, предприятията ще придобият конкурентно предимство.
2. Подобряване на ефективността на управлението на производството въз основа на взаимодействие на услугите и отделите в компаниите ще бъдат координирани.
3. Производителността на труда е важен фактор, за да се гарантира конкурентоспособността на консервната промишленост.
4. В процеса на взаимодействие ще се намали периода на производството в съответствие със съществените изисквания от технологична гледна точка. Ефективността от интегриране на производството може да се появи и в разпределението на риска и отговорността в случай на възникване на (губеща) позиция.
5. Икономическата, фискалната и ценовата бариера са основен ключов елемент за растежа на консервната промишленост.
6. Гъвкавостта и адаптивността на предприятията може да бъде постигната за сметка на установено вертикално интегрирана компания за производство с пълен цикъл на производството и продажбите, като обхваща всички части на хранителната верига.
7. Пазарните условия също ще повлияят върху способността на предприятията да бъдат до известна степен конкурентни. В зависимост от икономическите условия, вкусовете и предпочитанията на потребителите зависят стратегическите стъпки, предприети от компаниите да запазят специфичния си пазарен сегмент на продуктите. Целта на интеграционните връзки в този случай е да се установи производство и преработка, за да се предложи по-пълно задоволяване на търсенето.
8. През последните години в консервната промишленост е налице ясна тенденция за използването на ресурсите на енергоспестяващи технологии в производството на храни. Използването при производството на така наречените енергоефективни технологии носи друго важно предимство: по-ниските цени на произведените продукти, намаляване на транспортните и оперативни разходи.

Многофункционалните интегрирани предприятия са най-привлекателните обекти за инвестиции от страна на частния капитал, което в дългосрочен план ще създаде предпоставки за превръщането им в съвременни ефективни производствени структури, ще подобри конкурентоспособността на местните продукти и предприятия, ще спомогне реализирането на експортния потенциал на консервната промишленост, ще осигури продоволствената осигуреност и икономическа независимост в страната. Подобряването на интеграционния механизъм с цел повишаването на конкурентоспособността на предприятията е прерогатив на тези региони, където исторически са се създали условия за развитие на научно-изследователска и производствена дейност в консервната промишленост. Изброените области на

интеграция в структурата на отрасловите производствени структури трябва да се разглежда като един от основните фактори за повишаване на конкурентоспособността на българските промишлени предприятия. Засилване на интеграционните процеси е следствие на общо икономическите тенденции в системата на световното стопанство, което в последно време се характеризира с усилване на конкурентната борба, тъй като усъвършенстването на интеграционния механизъм за развитие на конкурентоспособността на предприятията напълно съответства на общия вектор на съвременните икономически трансформации.

Оптимизацията на дейността на консервната промишленост е ключов елемент към повишаване на конкурентоспособността на този бранш при определени условия:

- Ориентация към производството на различни видове храни, оптимизация на обработката на суровини, намаляване на продължителността на "производствения цикъл", оптимизиране на продажбите и поръчки;
- Преразглеждане и актуализиране на модела "бизнес процеси" на предприятията;
- Правилно и ефективно изграждане на интеграционните връзки. Споменатите проблеми в консервната промишленост изискват нов подход към създаването на висококачествена гъвкава интегрирана структура и изграждане на интеграционни връзки.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Въз основа на изследването може да се обобщи, че изграждането на високотехнологични интегрирани производства е сред най-ефективните начини за повишаване на конкурентоспособността на консервната промишленост. Изграждането на интеграционни връзки е един от приоритетите на консервната промишленост в настоящата пазарна конюнктура. Обединяването на производството в сектора е важно условие за увеличаване на неговия капацитет и успешно развитие.

ЛИТЕРАТУРА

- [1] Бонева, С., Мястото на Хранително-вкусовата промишленост в България в рамките на ЕС – състояние и перспективи, Управление и образование, Том VIII (1), 2012
- [2] Маламова, Н., Конкурентен потенциал и фактори за развитие на хранително-вкусовата индустрия в България, Икономика и управление на селското стопанство, 59, 2/2014
- [3] Пеловска, Д., Място и роля на Хранително-вкусовата промишленост в икономиката на България, Научни трудове на Русенския университет – 2015, том 54, серия 5.1
- [4] Kaufmann, A., & Tödtling, F. (2001). Science–industry interaction in the process of innovation: the importance of boundary-crossing between systems. *Research policy*, 30(5), 791-804.